

Vítazka Anasoft Litera: Neprekáža mi, keď mi niekto povie, ako sa kniha skončí

Barbora Hrínová nechce hovoriť za celú generáciu.

 13. okt 2021 o 11:57 MICHAELA ŽUREKOVÁ

Barbora Hrínová (Zdroj: Matej Kautman)

Jej knižný debut Jednorozce označili za úprimnú, poctivú a smelú knihu.

BARBORA HRÍNOVÁ s ňou uspela v rámci 16. ročníka cien Anasoft litera, a to aj vďaka tomu, že do centra pozornosti dostáva veci a témy, ktoré sú považované za periférne alebo menejcenné.

Ona sama hovorí, že by bola rada, ak by výsledkom pre čitateľa bola napríklad väčšia citlivosť na ľudí, ktorí sú vnímaní stereotypne ako iní.

"Napriek spoločenskému nastaveniu, že treba byť sám sebou, sa aj z banálnej inakosti, akou je sexuálna orientácia či vzhľad, robí nejaký problém. To, za čo človek nemôže,

pranierujeme. Aj preto som sa snažila inakosť ukázať ako súčasť každodennosti," vysvetľuje v rozhovore.

Barbora Hrínová počas ceremoniálu Anasoft litera 2021. (zdroj: Juraj Starovecký)

Zdá sa, akoby v posledných rokoch nielen čitateľom, ale aj porote Anasoft litera boli blízke príbehy, ktoré obsahujú výrazný generačný pohľad. Aj vy v knihe pracujete s postavami vo veku tridsať plus, ktoré bojujú okrem iného napríklad so samotou, s neistotami. Pozorujete toto v spoločnosti?

Vychádzala som z toho, čo som videla okolo seba a v ľuďoch, ktorí prichádzali do môjho života. Všímal som si hlavne takých, ktorí neboli celkom ukotvení a išlo o takzvaných hľadačov.

Boli to pre mňa konkrétne jedinečné postavy, v ktorých životoch som nachádzala témy, ktoré sú pre mňa dlhodobu dôležité, ako sú inakosť, samota, neistota.

Pravdupovediac som neriešila generačnosť a to, že moju knihu niekto označil za generačnú výpoveď, som sa dozvedela až spätne.

Spočiatku mi to prekážalo, ale už sa tomu nebránim, lebo je to zrejme myslené skôr pozitívne. A rozumiem, že sa opis diela musí nejako zovšeobecniť. Osobne inak nemám pocit, že môžem hovoriť za celú generáciu.

Kniha má názov Jednorožce, čo sa dá chápať ako určitá symbolika. Čo z vášho pohľadu znamená? Ide o akúsi nedosiahnuteľnosť, bájnnosť?

Jednorožce sú archetypálny symbol, majú veľmi dlhú históriu a aj ja som sa pri čítaní recenzií dozvedala, čo všetko v ktorej epoche symbolizovali. No pri písaní som to až tak nebrala do úvahy.

Vnímam, že jednorožce sú dnes veľmi prítomné v popkultúre či v detských hračkách a je to veľmi častý symbol a artefakt.

Ich použitie v názve knihy som myslela ironicky v tom zmysle, že dnes chce byť každý tak trocha jednorožec a byť iný.

Identita je pre ľudí dôležitá. Poňala som to teda skôr humorne, najmä keď ide o vedomú snahu byť iný.

Na druhej strane sa z reálnej inakosti, hoci môže byť aj banálna, ako napríklad sexuálna orientácia alebo vzhľad, robí nejaký problém, a to aj napriek spoločenskému nastaveniu, že treba byť sám sebou.

Stále teda prežívajú určité stereotypy a to, za čo človek nemôže, dávame do kúta a pranierujeme ho za to.

O vašich poviedkach sa hovorilo práve v súvislosti s tým, že sa veľmi dotýkajú inakosti, či už v sexualite, identite, spôsobe života, v nazeraní na inakosť ostatných. Ako by ste vy túto inakosť charakterizovali?

V jednom príbehu je napríklad žena, ktorá má problém s asymetriou svojich prsníkov, takže jeden typ inakosti sa týka vzhľadu.

Vytvorila som aj postavu Bonifáca, ktorý nie je typicky pekný, preto má problém nájsť si partnerku a sám prežíva svoje vlastné vnútorné muky.

Snažila som sa ho však zobrazit humorne, pretože v mojich očiach je sympatickou, aj keď tragikomickou postavou. Ďalším typom inakosti je sexuálna orientácia alebo identita, v poviedkach sú viaceré postavy, ktoré sú queer.

Ale inakosť som sa snažila ukázať ako súčasť každodennosti, pretože pre mňa osobne to nie je téma, pri druhých ju neriešim. Snažila som sa svoje postavy ukázať najmä ako ľudí a nie ako nositeľov nejakej identity.

Ste absolventkou filmovej scenáristiky. Ako vám to pri tvorbe pomáha a ako sa to pretavuje do vášho literárneho písania?

Barbora Hrínová (1984)

Vyštudovala Filmovú a televíznu fakultu VŠMU v Bratislave, kde momentálne pôsobí ako odborná asistentka v Ateliéri scenáristickej tvorby.

Postdoktorandský výskum o novodobej kinematografii realizovala na Ilia State University v Tbilisi, strávila tiež päť mesiacov na univerzite v Kalifornii v USA.

Je trojnásobnou finalistkou súťaže Poviedka (2008, 2017, 2018) a laureátkou ceny Anasoft litera za rok 2021, kde uspela so svojím debutom Jednorožce.

Mám za sebou scenáristické školenie, ktoré trvá už veľa rokov. Jednak som to vyštudovala a zároveň pôsobím na katedre dramaturgie a scenáristiky. Učím ďalších ľudí písať pre film.

Určite si z toho podvedome beriem nejaké vedomosti a spôsoby, ako to robiť, i keď musím povedať, že pri tejto knižke som sa na to cielene nezameriavala.

Vedela som, že píšem literatúru, čo je mi vlastne bližšie, aj keď som sa jej dlhšie nevenovala.

Spôsob, akým píšem dialóg alebo staviam nejakú situáciu, je určite naučený, ale primárne som sa chcela vyjadrovať literárne.

Dlhodobo píšete skôr poviedky. Prečo je vám tento žáner blízky?

Myslím si, že poviedka je blízka každému začínajúcemu autorovi, keďže to nie je taká veľká plocha, ktorú treba premyslieť.

Blízka je mi preto, že je určitým spôsobom hutná a keď človek nemá sklon k rozpisovaniu sa, je asi zbytočné písať dlhší žáner. Mám rada výstižnosť, hutnosť, stručnosť, ale nechcem sa obmedzovať iba na tento žáner, no určite sa k nemu budem vracáť.

Máte teda ambíciu napísať aj niečo väčšie?

Teraz pracujem na niečom dlhšom, čo má rozsah románu, aj keď formálne sú to skôr tri novely prepojené jednou postavou.

Nechcem to však definovať vopred, lebo existujú aj vnútorné kritériá toho, čo je román a ja sa v tejto definícii zatiaľ pohybujem, iba čo sa týka rozsahu. Či to bude alebo nebude presne ten žáner, zatiaľ neviem povedať.

Za svoj debut ste získali najprestížnejšiu literárnu cenu na Slovensku. Je to pre vás zaväzujúce do ďalšej tvorby?

Určite. Ale zároveň je to aj motivujúce, keďže tá cena spolu s finančnou odmenou vytvára aj lepší základ na bežné fungovanie v živote, takže sa budem môcť viac sústreďovať na tvorbu.

Nechcem hovoriť za iných, čo sa týka očakávaní voči mojej tvorbe. Možno budú niektorí čakať, či prinesiem niečo podobné, alebo naopak, niečo úplne nové.

Možno budem mať očakávania aj sama od seba, ale keď človek píše, mal by na všetky vonkajšie očakávania radšej zabudnúť.

Vydavateľstvo Aspekt, v ktorom vaša knižka vyšla, malo tento rok dve nominácie v top päťke. Porazili ste svoju skúsenejšiu kolegyniu Janu Juráňovú. Ako to vnímate?

Pre menšie vydavateľstvo je veľký úspech mať vo finálnej päťke dve knižky. Teším sa, že sa tam dostala aj Jana a veľmi by som jej víťazstvo dopriala.

Myslím si, že jej knižka je tiež aktuálna, zo súčasnosti a spracúva možno ťaživejšiu tému ako tá moja. Výber poroty však nie je v našich rukách, ja som do poslednej chvíle nevedela, ako to dopadne a niekedy prichádzajú aj takéto nepredvídateľné momenty.

Minulý rok vyhrala Anasoft Litera autorka Alena Sabuchová a aj v aktuálnej top desiatke bola prevaha ženských autoriek s osobitými témami a pohľadom na svet. Aké silné máme slovenské spisovateľky?

V súčasnosti je tu viac výrazných ženských postáv a možno sa to deje aj preto, že časy sú také femínnejšie a na povrch viac vystupujú ženské aspekty. A to aj v tvorbe mužov.

Mení sa ťažisko a zameranie literárnych diel. Medzi moje obľúbené súčasné slovenské autorky patrí napríklad Ivana Dobráková, Jana Juráňová, Jana Micenková, Ivana Gibová, Zuzka Šmatláková.

Myslím si, že je len dobre, že žien spisovateľiek je dnes viac ako v minulosti.

Čo sú podľa vás kritériá dobrej literatúry?

To je zložitá a široká otázka. Mňa na knižkách musí zaujať nejaký odsek alebo konkrétna veta, prípadne to, ako sa autor či autorka hrá so štruktúrou, ako text rozvrství.

Všímam si skôr kvalitu zobrazenia než to, o čom dielo je a čo sa v ňom stane. Napríklad mi vôbec neprekáča, keď mi niekto povie, ako sa to skončí.

Viem, že je to zvláštne, ale primárne nesledujem dej a nevyhľadávam veci založené na deji, ale skôr ma zaujímajú postavy, atmosféra a to, ako sú v knihe predstreté.

Čo by ste chceli, aby si čitateľ alebo čitateľka odniesli z vašej knižky a zapamätali si z nej?

Nechcem nikomu diktovať, čo by v ňom malo zostať. Každý knižku prečíta len takým spôsobom, ako sám vníma svet, čiže každý si z nej vezme niečo iné. Ale iste, určitý zámer som pri písaní mala.

Bola by som rada, ak by výsledkom pre čitateľa bola napríklad väčšia citlivosť na ľudí, ktorí sú vnímaní stereotypne ako iní.

Alebo aj aby sme ľuďom, ktorých formy prežívania sú skrytejšie, umožnili vstúpiť do širšieho diskurzu, vzájomne sa viac akceptovali a našli potešenie z momentov jedinečnosti v životoch bežných ľudí.

Tento text ste mohli čítať vďaka tomu, že platíte za obsah. Vážime si to.

